

ХАРАКТЕРИСТИКА ВПЛИВУ ВІЙНИ З РФ НА ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Іван МИРОНЮК

д. мед. н., професор,

проректор з наукової роботи

Геннадій СЛАБКИЙ

д. мед. н., професор, завідувач кафедри наук про здоров'я

Вікторія БІЛАК-ЛУК'ЯНЧУК

к. мед. н., доцент, доцент кафедри наук про здоров'я

Аналіз інформаційних джерел вказує на те, що понад 170 млн людей у світі за останні роки постраждали від збройних конфліктів. Серед постраждалих понад 70 млн осіб, які примусово переміщені на території своїх країн як внутрішньо переміщені особи або переміщені в інші країни як біженці [1,2].

На відміну від традиційних збройних конфліктів, у сучасних війнах відмічається постійне нехтування сторонами конфліктів Міжнародним гуманітарним правом та Женевською конвенцією [3].

На рубежі ХХ-ХХІ ст. внаслідок воїн, відбулося збільшення кількості загиблих серед цивільного населення з 65% до кінця Другої світової війни до 90% у війнах 1990-х років з ураженням більшої кількості дітей, ніж солдатів [4].

Аналіз даних попередніх воєнних конфліктів вказує на значне підвищення стандартизованого показника смертності цивільного населення внаслідок всіх причин у середньому на 81,5 на 100 тис. населення. При цьому показники були вищими для дітей віком до 5 років життя, незалежно від причини смерті [5].

За даними експертів війна між Україною та росією може стати однією з найбільш кровопролитних у сучасній історії – масштаби втрат з обох боків вже значно вищі, ніж у типовій війні сучасної доби [6].

Аналіз ситуації, яку переживає українське суспільство в умовах гібридної війни із рф при постковіді, вказує на зростання тягаря внаслідок розладів психіки та поведінки [7,8]. Дослідники даної проблеми вказують на те, що велика кількість випадків ПТСР та/або депресії в осіб, які пережили війну, має серйозні наслідки для відповідних суспільств [9].

Російська військова агресія проти України уже призвела до значної кількості загиблих і поранених, а також осіб, які змушені залишити свої домівки та стати біженцями. Ще більше людей, які мешкають поза зоною бойових дій, перебувають у стані тривоги за себе, своїх дітей, родичів, напруженого очікування поганих новин, що негативно впливає на стан психічного та фізичного здоров'я [10].

Мета роботи: проаналізувати та представити вплив війни з РФ на громадське здоров'я в Україні.

Матеріали і методи. В ході проведеного дослідження було використано бібліосемантичний метод та метод структурно-логічного аналізу. Методичною основою дослідження став системний підхід. Матеріалами дослідження стали дані наукової літератури та особистий практичний досвід з організації охорони здоров'я населення. В ході дослідження регіони України були розділені на три категорії: окуповані російськими військами, активних бойових дій та віддалені від зони активних бойових дій.

Результати. Проведений аналіз впливу війни з РФ для громадського здоров'я в Україні вказує на те, що він є комплексним і включає наступні групи: медико-демографічні, соціально-економічні та поведінково-біологічні.

Основним негативним медико-демографічним впливом є: зростання рівня захворюваності населення на соціально значущі та інфекційні хвороби; ментальне виснаження із зростанням рівня психологічних та психічних проблем при високому ризику розвитку посттравматичного стресового розладу з зростанням рівня загальної та передчасної смертності населення без отримання медичної допомоги та самолікуванням з високим рівнем вимушеної міграції населення.

Основним негативним впливом соціально-економічного характеру на стан громадського здоров'я є: трагічна втрата рідних, житла та майна; зниження економічного рівня забезпечення населення; втрата значною часткою населення соціального статусу; низький рівень доступу до мережі Інтернет та мобільного зв'язку, або його повна відсутність (вимушена ізоляція); значне пошкодження

інфраструктури системи енергозабезпечення життєдіяльності; низький рівень доступу до медичних послуг та лікарських засобів.

Основним негативним впливом поведінково-біологічного характеру на стан громадського здоров'я є втрата попередніх сталих умов якісного життя; проживання в несприятливих санітарно-гігієнічних умовах та в постійному стресі; втрата мотивації до поведінки, скерованої на відповідальне відношення до особистого здоров'я; зниження рівня поведінки по забезпеченню профілактики захворювань та збереженню здоров'я.

Висновки. Війна з РФ має значний негативний вплив на стан громадського здоров'я в Україні. Рівень негативного впливу на стан громадського здоров'я відрізняється за зазначеними регіонами країни. Найвищим він є в регіоні активних бойових дій та регіоні, який окупований російськими військами.

Список літератури

1. Phelan P. (2011) Fourth generation warfare and its challenges for the military and society. *Defence Stud.*, 11: 96–119. doi: 10.1080/14702436.2011.553105.
2. Khorram-Manesh A. (2016) Europe on fire; medical management of terror attacks—new era and new considerations. *Bull. Emerg. Trauma*, 4: 183–185
3. Khorram-Manesh A., Burkle F.M., Goniewicz K., Robinson Y. (2021) Estimating the Number of Civilian Casualties in Modern Armed Conflicts — A Systematic Review. *Frontiers in public health*, 9. doi.org/10.3389/fpubh.2021.765261
4. Coope C., Gunnell D., Hollingworth W. et al. (2014) Suicide and the 2008 economic recession: who is most at risk? Trends in suicide rates in England and Wales 2001–2011. *Soc. Sci. Med.*, 117: 76–85.
5. Jawad M., Hone T., Vamos E.P. et al. (2020) Estimating indirect mortality impacts of armed conflict in civilian populations: panel regression analyses of 193 countries, 1990–2017. *BMC Med.*, 18: 266. doi.org/10.1186/s12916-020-01708-5
6. Skilky viiskovykh ta tsyvilnykh zahynuly v khodi konfliktiv pislia Druhoi svitovoi viiny. URL: https://www.slovoidilo.ua/2022/10/31/infografika/suspilstvo/skilky-vijskovykh-ta-cyvilnykh-zahynuly-xodi-konfliktiv-pislya-druhoyi-svitovoyi-vijny?utm_source=gravitec&utm_medium=push&utm_campaign=

7. Türközer H.B., Öngür D. (2020) A projection for psychiatry in the post-COVID-19era: potential trends, challenges, and directions. *Mol. Psychiatry*, 25(10): 2214–2219.

8. Pfefferbaum B., North C.S. (2020) Mental health and the Covid-19pandemic. *N. Engl. J. Med.*, doi.org/10.1056/NEJMp2008017

9. Morina N., Hoppen T. H., Priebe S. (2020) Out of sight, out of mind: refugees are just the tip of the iceberg. An illustration using the cases of depression and posttraumatic stress disorder. *Frontiers in Psychiatry*, 11: 179

10. Markova M.V., Markov A.R. (2019) Medyko-psykholohichni determinanty informatsiino-psykholohichnoi bezpeky tsyvilnoho naseleattia (monohrafiia). Kharkiv, «Drukarnia Madryd», 248 s.